

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено оптимізацію витрат підприємства як інструмент підвищення ефективності діяльності. Визначено ключові підходи до управління витратами та їх структуру, проаналізовано методології Lean і Six Sigma як дієві інструменти скорочення витрат і підвищення якості процесів. Обґрунтовано напрями оптимізації через раціоналізацію логістики, цифровізацію та вдосконалення виробничих процесів з метою підвищення конкурентоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: оптимізація витрат, управління витратами, Lean, Six Sigma, бізнес-процеси, конкурентоспроможність.

Abstract

The article examines the optimization of enterprise costs as a tool for increasing the efficiency of activities. Key approaches to cost management and their structure are identified, Lean and Six Sigma methodologies are analyzed as effective tools for reducing losses and improving the quality of processes. Optimization directions are substantiated through rationalization of logistics, digitalization and improvement of production processes in order to increase the competitiveness and financial stability of the enterprise.

Keywords: cost optimization, cost management, Lean, Six Sigma, business processes, competitiveness.

Вступ

В умовах ринкової економіки ефективність діяльності підприємства значною мірою залежить від рівня управління його витратами. Посилення конкуренції, нестабільність цін на ресурси, інфляційні процеси та зміни попиту змушують підприємства приділяти особливу увагу раціональному використанню ресурсів. Оптимізація витрат розглядається не лише як засіб скорочення видатків а передусім як стратегічний інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. Карінцева О. та співавтори наголошують, що підприємства, які системно підходять до управління витратами, демонструють вищу фінансову стійкість та конкурентоспроможність навіть в умовах ринкових потрясінь [1]. Проблематика оптимізації витрат широко висвітлена у вітчизняній науковій літературі. Зокрема, дослідження Бондаренка О. та Ткачук Г. акцентують увагу на необхідності системного підходу до управління витратами в умовах економічної нестабільності [2]. Науковці Олійник Т. та Бондар Д. обґрунтовують стратегічні напрями зниження витрат підприємства [3]. Отже, дослідження вітчизняних науковців, наголошують на необхідності системного підходу до оптимізації витрат, особливо в умовах економічної нестабільності. Оптимізація витрат є ключовим стратегічним інструментом підвищення ефективності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

Результати дослідження

Оптимізація витрат підприємства є складним багатоаспектним процесом, спрямованим на досягнення оптимального співвідношення між рівнем витрат та якістю виробленої продукції або наданих послуг. На відміну від простого скорочення видатків, оптимізація передбачає комплексний аналіз структури витрат, виявлення резервів їх зниження без шкоди для якості та конкурентоспроможності. Бондаренко О. та Ткачук Г. підкреслюють, що управління витратами охоплює планування, облік, контроль та аналіз витрат на всіх рівнях організаційної ієрархії, а підприємства, що нехтують цим принципом, суттєво поступаються конкурентам у кризових умовах [2]. Олійник Т. та Бондар Д. виокремлюють три ключові напрями зниження витрат: оптимізацію виробничих процесів, раціоналізацію використання ресурсів та вдосконалення організаційної

структури підприємства [3]. Реалізація цих напрямів у комплексі дозволяє досягти синергетичного ефекту та суттєво підвищити рентабельність діяльності. Важливо, що оптимізація витрат – це безперервний процес, а не одноразовий захід: її ефективність визначається системністю та послідовністю управлінських рішень на всіх рівнях господарювання.

Серед ефективних методологічних підходів до оптимізації витрат особливу роль відіграють концепції Lean та Six Sigma. Сливчук А. та Другов О. доводять, що їх впровадження на виробничих підприємствах дозволяє суттєво скоротити втрати у виробничих процесах, підвищити якість продукції та знизити загальний рівень витрат [4]. Lean спрямована на усунення всіх видів втрат – надвиробництва, очікування, зайвого транспортування, надлишкових запасів та дефектів, тоді як Six Sigma забезпечує стабільність процесів через зменшення їх варіативності. Поєднання цих підходів створює потужний інструментарій комплексної оптимізації витрат і підвищення якості бізнес-процесів. Важливою складовою оптимізації є раціоналізація логістичних процесів. Савицький Е. наголошує, що оптимізація логістики через вдосконалення управління запасами, скорочення маршрутів постачання та впровадження сучасних інформаційних систем може забезпечити значну економію ресурсів та підвищення операційної ефективності підприємства [5]. Скорочення логістичних витрат безпосередньо впливає на здатність підприємства гнучко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та пропонувати конкурентоспроможну ціну споживачам.

Специфіка сучасних умов господарювання в Україні визначає особливі вимоги до підходів оптимізації витрат. Вітчизняний бізнес змушений переглядати витратні моделі з урахуванням підвищених ризиків, необхідності диверсифікації постачальників та зростання витрат на безпеку й логістику [1]. У цьому контексті цифровізація стає ключовим чинником оптимізації: впровадження ERP-систем, хмарних технологій та аналітики великих даних дозволяє автоматизувати рутинні операції, скоротити адміністративні витрати та підвищити точність фінансового планування.

Висновки

Таким чином, оптимізація витрат підприємства є багатовимірним стратегічним процесом, що охоплює виробничі, логістичні, управлінські та цифрові аспекти діяльності. Ефективне управління витратами забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємства, покращення фінансових результатів та формування стійкої основи для довгострокового розвитку. Встановлено, що застосування сучасних методологій – Lean, Six Sigma, оптимізації логістики та цифровізації – у поєднанні з раціональним управлінням персоналом дозволяє досягти синергетичного ефекту та суттєво підвищити загальну ефективність діяльності. В умовах сучасних викликів системний підхід до оптимізації витрат є фундаментальною основою зміцнення фінансової стійкості та конкурентоспроможності українського підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Карінцева О., Харченко М., Тарасенко С., Дейнека А., Ярош О. Оптимізація витрат українського бізнесу в умовах сучасних викликів. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2025. № 3 (117). <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-3-3>
2. Бондаренко О., Ткачук Г. Управління витратами підприємства в умовах економічної нестабільності. Економіка та суспільство. 2023. № 48. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/index>
3. Олійник Т., Бондар Д. Стратегія зниження витрат підприємства. Молодий вчений. 2024. № 4 (128). С. 209–214. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-4-128-5>
4. Сливчук А., Другов О. Методологічні підходи до оптимізації бізнес-процесів виробничого підприємства на основі впровадження стратегій Lean та Six Sigma. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 68. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-27>

Задворний Артем Олександрович – студент групи П-226, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zadvorny731@gmail.com

Науковий керівник: **Нечипоренко Тетяна Дмитрівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ntd@vntu.edu.ua

Zadvorniy Artem– Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: zadvorny731@gmail.com

Supervisor: **Nechyporenko Tetiana** – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ntd@vntu.edu.ua